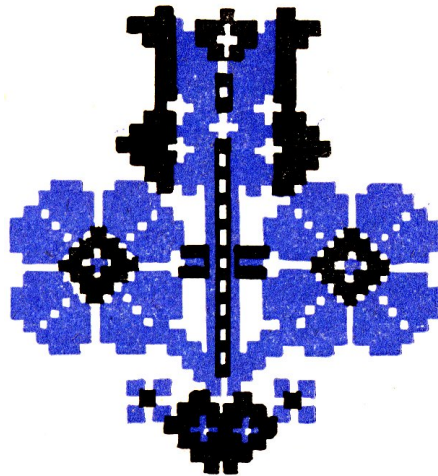

KÖZMONDÁSOK ♦
ÉS TALÁLÓS KÉRDÉSEK

KÖZMONDÁSOK, SZÓLÁSOK

- 871** A bor és a pénz eltéve tart, költve fogy.
A bűnt nem mossa le a víz.
A cigány is a maga lovát dicséri.
A civódás méreg, a béke orvosság.
- 875** Addig fújd a kását, amíg meleg.
Addig hajlítsd a fát, amíg vessző.
Addig jár a korsó a kútra, amíg el nem törik.
Addig kell a fát egyenesíteni, amíg fiatal.
Addig szolgál a szó, amíg ki nem mondtad.
- 880** Addig üsd a vasat, amíg meleg.
Addig verd a vasat, amíg tüzes.
A dologkerülő nem sok kalácsot eszik.
A dolog nem szégyen.
A fösvény kétszer fizet, a rest kétszer jár.
- 885** A fösvény többet költ.
Agár fut a nyúl elől.
A gazdag könnyen lel barátot.
A gazdagnak a szerencséje is gazdag.
A gond nem játék.

- 890** A halottnak nincs orvosság.
Ahány ház, annyi szokás.
A harag rossz tanácsadó.
A hízelgés jócsengésű hamispénz.
Ahogy esik, úgy suppan.
- 895** Ahol a szívek szeretnek, sok sérelmet elfelednek.
Ahol malacot emlegetnek, zsákkal forgolódjál.
Ajándék-lónak ne nézd a fogát.
A jegenyefák sem nőnek az évig.
A jobb ellensége a jónak.
- 900** A jóból is megárt a sok.
A jó bornak nem kell cégér.
A jó pap holtig tanul.
A jótanács sosem késő.
A jó uraságot könnyű megszokni.
- 905** A kerítésnek szeme van, a falnak füle.
Aki a fejét akarja megmenteni, annak a nyelvét kell zabolázni.
Aki a keveset nem becsüli, az a sokat nem érdemli.
Aki á-t mond, mondjon b-t is.
Aki egyszer hazudik, százszor mond igazat, úgysem hiszik.
- 910** Akié a tyúk, azé a tojás is.
Aki fél a víztől, halat nem eszik.
Aki halad, el nem marad.
Aki hazudik, az lop is.
Aki hazudni szokott, lopni nem szégyell.
- 915** Aki nagyra hág, nagyot esik.
Akinek a forró kása megégette a száját, az az aludtejet
Akinek nem inge, ne vegye magára. is megfújja.
Aki nem dolgozik, ne is egyék.
Aki nem tanul, nem halad.
- 920** A kis egér is tud nagy kárt okozni.
A kis ember sem szalmaszál.
Aki siet, elkésik.
Aki sokat markol, keveset fog,
Aki sokat veszekszik, hamar megöregszik.
- 925** Aki sok mézet nyal, keserűt is fal.
Aki tanul, halad, a hanyag lemarad.
Aki vagyonánál többel adós, kevesebbje van a semminél.
Akkor becsüli az ember az egészségét, amikor beteg.
Akkor drága az egészség, mikor meglep a betegség.

- 930** Akkor jó a kicsi alma, mikor nagy nincs.
Akkor a legrosszabb a rossz, mikor magát jónak színleli.
Akkor sem hisznek a hazugnak, mikor igazat mond.
Akkor tartsd a zsákot, mikor adják a malacot.
Akkor tartsd a zsákot, mikor adják a mákot.
- 935** A kovácsnál ne tapogass, gyógyszerárban ne nyalogass.
A könnyű is nehéz a nem-akarónak.
A követ is megnyúzná, ha bőre volna.
A legcsekélyebb munka se hasztalan.
Alkalmatlan vendég az éhség.
- 940** Alkalom szüli a tolvajt.
A locsolatlan gégén nem jön ki egy okos szó.
A ló is jobban üget hazafelé.
A lónak zab kell, nem ostor.
A madár is ott száll le, ahol akar.
- 945** A makrancos vagy megszokik, vagy megszökik.
Ne kívánd a másét, ne hagyd a magadét.
Amekkora a ház, akkora gazda lakik benne.
Amelyik kutya ugat, nem harap.
Amelyik tyúk sokat kotkodácsol, keveset tojik.
- 950** A mértékletesség a legjobb örökség.
Ami késik, nem múlik.
Amilyen a fizetség, olyan a sietség.
Amilyen a gazda, olyan a cselédje.
Amilyen a kérdés, olyan a felelet.
- 955** Amilyen a mosdó, olyan a törölköző.
Amilyen a munka, olyan a haszna.
Amilyen a munka, olyan a jutalom.
Amilyen a szántás, olyan az aratás.
Amilyen az adjon isten, olyan a fogadj isten.
- 960** Amilyen az ember, olyan a munkája.
Ami marad, el nem marad.
Amint szokik Pista, úgy cselekszik István.
Amit kéz rak, el is bontja.
A munka dicséri mesterét.
- 965** A munka és a boldogság egy úton jár.
A nyelvén hordozza a szívét.
Annyian vannak, mint csillag az égen.
Annyi eszed sincs, mint a tyúknak.
Annyit ér, mint holt lón a patkó.

- 970** Annyit értesz hozzá, mint a ló az ábc-hez.
Annyit ért hozzá, mint a hajdú a harangöntéshez.
A nyúl agarat, szúnyog madarat nem örömet lát.
A pap szolgálja csak az evésnél izzad.
A parasztnak kuss!
- 975** A pásztor virrasszon, mikor a nyáj alszik.
A pénzből is kettőt csinálna, ha lehetne.
A pénz olvasva jó.
A pompa költséggel jár.
A rabló először tút lop.
- 980** A rend sok időt takarít.
A rest kétszer fárad.
A rossz hír szárnyon jár, a jó alig kullog.
A rossz mag mindenütt megterem.
A száz forintos paripa is megbotlik.
- 985** A szegénység nem szégyen.
A szegénység nem szégyen, csak a bűn.
A szegényt még az ág is húzza.
A szemétből mindig marad valami.
A szél a tölgyet ledönti, de a náddal nem bír.
- 990** A szó elrepül, az írás megmarad.
A szó gyakran jobban vág, mint a kard.
A szó olyan, mint a szél: se ló, se agár nem ér a nyomába.
A tehén előtt a kasza a leghasznosabb szerszám.
A tisztaság fél egészség.
- 995** A tisztaság mindent ékesít.
A tojás többet akar tudni, mint a tyúk.
A türelem rózsát terem.
Az ajándék megrontja a bírót.
Az alma nem esik messze a fájától.
- 1000** Az a madár ugyan ritka, melynek kedves a kalitka.
Az árulkodás hitvány kereset.
Az eltöltött idő soha vissza nem jó.
Az embert szaván, az ökröt szarván fogják meg.
Az erdőnek füle, a mezőnek szeme van.
- 1005** Az idő jár, senkire nem vár.
Az idő jó orvosság.
Az ígéret szép szó, ha megtartják, úgy jó.
Az jár legjobban, aki utoljára nevet.
Az okos embert is megtántorítja a bor.

- 1010** Az okos enged, a szamár szenved.
Az orránál nem lát tovább.
Az ördögnek is van egy napja.
Az ördög nem alszik.
Az öreg hal nehezen kapja be a horgot.
- 1015** A zsák a feltját megtalálja.
Árva, mint a gólya.
Bagoly is bíró a barlangjában.
Bagoly mondja a verébnek: nagyfülű.
Bajban ismerszik meg, ki a jó barát.
- 1020** Bebújna az egérlikba is, ha lehetne.
Beszédből lesz a tett, s tetteből a beszéd.
Beszélni ezüst, hallgatni arany.
Bolond, aki adja, de bolondabb, aki el nem fogadja.
Bolond likből bolond szél fúj.
- 1025** Bolondnak bolond az álma.
Buja, mint a veréb.
Buta, mint a káposztafej.
Büdös, mint a banka.
Bűnös ember a falevél zörgésétől is megijed.
- 1030** Cincog az egér, ha a macska nincs otthon.
Csak annyira nyújtózkodjál, ameddig a takaród ér.
Csak hálni jár belé a lélek.
Cseberből vederbe esett.
Csendes, mint a csillagos ég.
- 1035** Csengős macska nem fog egeret.
Csihányba nem csap belé a villám.
Csóka a csókának nem vágja ki a szemét.
Disznónak, fösvénynek holta után veszed hasznát.
Dobbal nem lehet verebet fogni.
- 1040** Dolgos kéz, okos ész.
Drága konyha a patika.
Drága, mint a muzsikaszó.
Dülő fához ne támaszkodj.
Ebül jött jószágnak ebül kell elveszni.
- 1045** Egyesülésben az erő.
Egy fecske nem csinál tavaszt.
Egy igazágtalan krajcár sokat visz el.
Egy jó barát: száz atyafi.
Egy-két tehén még nem csorda.

- 1050** Egy szálfá nem erdő.
Egy szántás egy kenyér, három szántás három kenyér,
Egyszer a nyelv édesít, máskor megdöf, keserít.
Egyszer hopp, máccor kopp.
Egy virág nem tavasz.
- 1055** Előbb a munka, aztán a fizetés.
Előbb a tálba, aztán a szájba.
Előbb kupa, aztán supa.¹
Előbb szánts, aztán bánts.
Előbb szökd át a kertet, azután mondjad: hopp!
- 1060** Előbb tégy, aztán végy.
Eljön a hajnal, ha a kakas nem kukorékol is.
Elkapta kenyerét a tyúk.
Elmúlt dolognak felejtés a vége.
Ember a gáton.
- 1065** Ember a lenben, de nem a kenderben.
Emlegetik a verebek.
Engedd bé a tótot, kiver a házadból.
Erre közelebb, arra hamarabb.
Eső után köpenyeg.
- 1070** Ez is egy a Mátyás király lustái közül.
Ég a keze alatt a munka.
Éhes disznó makkról álmodik.
Én sem vagyok mai csürke.
Ért hozzá, mint bagoly az ábc-hez.
- 1075** Falánk ebnek csontot adnak.
Farkas a szőrét elhullatja, de a természetét megtartja.
Fából nem lesz vaskarika.
Fehér liliomnak is fekete az árnyéka.
Fehér, mint a hattyú.
- 1080** Fején találta a szeget.
Fejétől bűzlik a hal.
Fekete kézzel szerzik a fehér kenyeret.
Fekete kézzel szerzik a fehér pénzt.
Fel akar mászni az ugorkafára.

¹ Előbb megrészegegednek, aztán verekednek.

- 1085** Félénk eb többet ugat.
Fiatal ész mindenre kész.
Figyelmes hallgató teszi a papot szorgalmassá.
Fogához veri a garast.
Fő, ami a fazékba fő.
- 1090** Futni szégyen, de sokszor hasznos.
Gazda szeme hizlalja a marhát.
Gaztettét a gonosz hiába takarja.
Görbén hordja nyakát, mint a daru.
Gyakori eséssel a kicsi csepp is likat ver a kövön.
- 1095** Gyakorlat tesz mesterré.
Gyanakszik, mint a varjú.
Gyáva, mint a nyúl.
Gyáva népnek nincs hazája.
Gyenge, mint a nádszál.
- 1100** Gyí, Fehér! Taszítsd, feleség!
Gyors munkának semmi eredménye.
Gyökeret vert a lába.
Gyűjtsd a fehér pénzt a fekete napokra.
Ha a konyhapénz elég, mindig finom az ebéd.
- 1105** Ha a tüzet szereted, a füstjét is szenvedd.
Ha boldog akarsz lenni, tanulj kevéssel megelégedni.
Ha bolond akarsz lenni, legyen eszed.
Ha búzát vetsz búza után, akkor nem csépelesz, nem rostálsz.
Ha elveszett a tehén, vesszen a borjú is.
- 1110** Ha eszed volna, nem dicsekednél vele.
Ha Jancsi nem kezdi, János nem végzi.
Ha jól veted ágyadat, jól aluszod álmodat.
Hajszálnak is van árnyéka.
Halat száлка nélkül, embert hiba nélkül nem találsz.
- 1115** Halál ellen nincs orvosság.
Hamar esik a seb, de későre gyógyul.
Hamar munka: habarcs munka.
Hamar munka: hammas munka.
Hamar munka ritkán jó.
- 1120** Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel.
Ha minden kutya után egy kertkarót hajítasz, semmi
sem marad a kerítésből.
Hamis a lelke meg a zúzája is.
Hamis pénz rosszul cseng.
Ha nem csorog, cseppen.

- 1125** Hangyanyom idővel a kövön is meglátszik.
Ha nincs fűró, kalapács, nincs a purdénak kalács.
Ha nincs ló, szamár is jó.
Hasára süttött a nap.
Ha szekered nincsen, talpad készen légyen.
- 1130** Hasznos munkának nincs fáradása.
Ha üvegből van a házad, ne dobálózz kövel.
Hazánknak füstje is kedvesebb, mint idegen országok tüze.
Hazug embert, sánta kutyát hamar utoléri.
Hájc egyes, mert még messze van Medgyes.
- 1135** Három gazember van a világon: ráérek, elfelejtettem, majd.
Hegy hegygel nem találkozik, de ember emberrel igen.
Henyélő gazdának álmos a bérese.
Heten vannak, mint a gonoszok.
Hiába fürdik a csóka, nem lesz hattyú belőle.
- 1140** Hírmondó fecske tavaszt énekel.
Hitvány kereset az árulkodás.
Hízkelés mérge a barátságnak.
Holló a hollónak nem vágja ki a szemét.
Holló fészken hattyút keres.
- 1145** Holtig csak elél az ember.
Hosszú haj, rövid ész.
Hová mit nem tettél, kincset ne keress ott.
Idegen ökör is hazafelé bög.
Igaz bíró felejt a komaságot.
- 1150** Igaz szeretet elvégzi a munkát.
Inkább kérdezz kétszer, mintsem tévedj egyszer.
Írás beszél, kutya ugat.
Isten is a bátor katona mellett hadakozik.
Iszik, mint a gödény.
- 1155** Iszik, mint a kefekötő.
Járt utat a járatlanért el ne hagyd.
Jég hátára építette a házát.
Jó a túró, ha jó a gyúró.
Jó a vén fának árnyékában megpihenni.
- 1160** Jobb a jó hír a nagy gazdaságnál.
Jobb a sűrű krajcár, mint a gyér forint.
Jobb a vert út, mint a veretlen.
Jobb az elég, mint a sok.
Jobb félni, mint megijedni.

- 1165** Jobb félútról visszatérni, mint rossz helyre érni.
Jobb későn, mint soha.
Jobb kétszer kérdezni, mint hibázni.
Jóból is megárt a sok.
Jó kemence mellett könnyű a tevelés.
- 1170** Jó kezdetnek jó a vége.
Jó mértéket tartani.
Jó munka dicséri a mestert.
Jó munkának idő kell.
Jó szó sok jónak forrása.
- 1175** Jó táncos: rossz dolgos.
Jó tett jó marad, ha érdemtelenre esik is.
Jó volnál halálnak.¹
Jön még a kutyára dér.
Kakas is kiszórja, tyúk is kikaparja.
- 1180** Kap, aki nem rest.
Kaparj, kurta, neked is lesz.
Kár után késő a bankódás.
Kelletlen ott a kincs, hol jó egészség nincs.
Keresi más szemében a szálkát, nem látja magáiban
a gerendát.
- 1185** Kerülgeti, mint a macska a forró kását.
Keserű a tőrés, de édes a gyümölcse.
Keveset, de okosat.
Kevés nem árt, sok nem használ.
Késő a hegy alatt lovat zabozni.
- 1190** Késő eső után a köpenyeg.
Kés, tűz és olló: gyermek kezébe nem való.
Kétféle hús vadlevest főz.
Kéz kezét mos.
Ki a garast nem becsüli, a forintot nem érdemli.
- 1195** Ki a virágot szereti, rossz ember nem lehet.
Kicsi a bors, de erős.
Kicsi ember nagy bottal jár.
Kicsi kutya nagytól tanul.
Kicsit a kicsinek, nagyot a többinek.

¹ Lassú ember.

- 1200** Ki dolgozni nem szeret, nem érdemel kenyeret.
Ki ifjantan jól gyűjt, vénségire jól fűt.
Ki keserűt nem ízlelt, nem érdemel édeset.
Ki kevéssel be nem éri, az a sokat nem érdemli.
Ki-ki annyit tegyen, mennyit ereje bír.
- 1205** Ki-ki saját szerencsájének kovácsa.
Ki kutyával játszik, bot legyen kezében.
Ki magának rossz, másnak sem jó.
Ki mennyit farag, annyi a forgácsa.
Ki minek nem mestere, halála az annak.
- 1210** Ki mit keres, megleli.
Ki mint cselekszik, úgy veszi hasznát.
Ki mint keresi, úgy veszi hasznát.
Kinek a foga fáj, tartsa nyelvét rajta.
Kinek milyen a kalapja, olyannak köszön.
- 1215** Ki ocsút vet, gazt arat.
Ki soha nem kezdi, soha nem végzi.
Ki sokat ígér, keveset ad.
Ki sokat nyal, keveset fal.
Ki szelet vet, vihart arat.
- 1220** Kopasz mondja: hajmeresztő.
Koppan a szeme, mint a kálvinista varjúnak.
Korán meglátszik, mely tejből lesz jó túró.
Kölcsön pohár visszajár.
Könnyebb a követ kútba vetni, mint onnan kidobni.
- 1225** Könnyebb a kútból a vizet kimerni, mint ezt a nagy-
fejű embert meggyőzni.
Könnyebb a tolvajt megfogni, mint a sánta kutyát.
Könnyebb barátságot kötni, mint fenntartani.
Könnyebb ígérni, mint az ígéretet megtartani.
Könnyebb rontani, mint építeni.
- 1230** Könnyű sebet ejteni, nehéz meggyógyítani.
Kutyából nem lesz szalonna.
Kutyának kutya a becsülete.
Kuvik mondja a verébnek, hogy nagyfejű.
Kürtőskalács, mi felől még álmod se látsz.
- 1235** Lassan járj, tovább érsz.
Lassú víz partot mos.
Leggazdagabb, aki semmit sem kíván.
Legjobb az egyenes út.
Legjobb gazda az idő.

- 1240** Legjobb szakács az éhség.
Legnagyobb tisztesség a becsület.
Legyen lúd, ha fehér, együk meg, ha kövér.
Lementé után dicsérd a napot.
Levegőből nem lehet megélni.
- 1245** Légy, aminek látszani akarsz.
Lélek, lélek, de én miből élek?
Likas ruhának tű az orvosa.
Lódarázsnek nézi a szúnyogot.
Lovak nélkül csak a Göncöl szekere fordul.
- 1250** Lúdra ne köss harangot, mert vízbe viszi és elnémul.
Lúdtól tanul a liba.
Lusta lónak korbács az abrakja.
Madarat tolláról, embert barátjáról.
Macskanyávogás, kutyaugatás nem hallszik a mennybe.
- 1255** Maga kárán tanul a bolond, másén az okos.
Magról hajt a cserfa is.
Más kertjében gyomlál, s a magáé gyomos.
Megette a kenyere javát.
Még a levegőt is bérbe adná.
- 1260** Még a tyúk is rőfögne, ha tudna.
Mértékletesség a legjobb örökség.
Mértékletesség többet ér az orvosnál.
Mi a tiéd, vedd el, másét ne kívánd el.
Minden ember király a maga házánál.
- 1265** Minél jobban tagadja, annál jobban ragadja.
Minden hágónak van lejtője.
Minden háznak van füstje.
Minden jó, ha a vége jó.
Minden kakas a maga szemétdombján hatalmas.
- 1270** Minden kezdet nehéz.
Mindenki király a maga portáján.
Mindenki olyan virágot szagol, amilyent szakít.
Minden lében kanál.
Minden mesterségnek arany a fenéke.
- 1275** Minden módjával jó.
Minden nagynak kicsi a kezdete.
Mindennek barátja: mindennek bolondja.
Mindennek megvan az ideje, mint a szalmakalapnak.
Minden percet jól használj, mert az idő gyorsan jár.

- 1280** Minden rablóvezér egy tün kezd a lopást.
Minden szentnek maga felé hajlik a keze.
Minden zsák megkapja a maga foltját.
Minő a fa, olyan a gyümölcse.
Mondd meg, hogy ki a barátod, akkor tudom, hogy te
ki vagy.
- 1285** Munka után édes a nyugalom.
Munkával a vad is megszelídül.
Nagy ember nagyot botlik.
Nagy fába vágta a fejszójét.
Nagy fának nagy az árnyéka.
- 1290** Nagy mester a szükség, sokra megtanít.
Nagy úrnak még a szolgálja is kevély.
Ne add el a medve bőrét, amíg meg nem lőtted.
Ne csak tudd a jót, hanem tedd is.
Ne fuss olyan szekér után, amelyik nem vesz fel.
- 1295** Nehéz a bárányt a farkassal összebékíteni.
Ne igyál előre a róka bőrére.
Ne ítéld arról, amihez nem értesz.
Ne legyen a csirke okosabb a tyúknál.
Ne mássz a fára, nem esel alája.
- 1300** Nem-akarásnak nyögés a vége.
Nem a ruha teszi az embert.
Nem bízzák ebre a hájat, kecskére a káposztát.
Nem egy vágással döntik le a tölgyet.
Nemes szívnek nemes a tette.
- 1305** Nem fogja a rozsdá az aranyat.
Nem hosszú a nap, akinek sok a dolga.
Nem jó az urakkal egy tálból cseresznyét enni.
Nem jó kecskére bízni a káposztát.
Nem lehet egy fenékkal két nyeret megülni.
- 1310** Nem lehet egy jószágot kétszer eladni.
Nem minden illik, ami szabad.
Nem minden virágból lesz gyümölcs.
Nem singgel mérik az embert.
Nem sirat egy rigót a nyár.
- 1315** Nem szereti a bort, csak a szőlő levét.
Nem szégyen magadnak szolgálni.
Nem tarthat örökké, mint a lévai kemence.
Nem tudja a bal kezéd, mit csinál a jobb kezéd.
Nem tudja az ember, mire virrad.

- 1320** Nem tudja az ember, mitől hízik.
Nem tud uralkodni, aki engedelmeskedni nem tanul.
Nem veled egy bordában szótték.
Nem zörög a nád, ha nem fújja a szél.
Ne piszkáld a tüzet, mert elég a kezed.
- 1325** Ne szólj szám, nem fáj fejem.
Ne üsd a kutyát bot nélkül.
Néha a jó szakácsné is elsózza a levest.
Néha kincs, ami nincs.
Néma gyermeknek anyja sem érti szavát.
- 1330** Nézd meg az anyát, vedd el a lányát.
Nézd meg az udvart, s látod a gazdát.
Nincs az a nagy hegy, amelyet idővel el ne lehetne hordani.
Nincsen ember hiba nélkül.
Nincsen olyan hosszú nap, hogy estéje ne volna.
- 1335** Nincsen olyan szénásszekér, amelyre még egy villával ne férne.
Nincsen olyan tele zsák, amelybe még egy szem búza ne férne.
Nincs savanyúbb az alamizsna-kenyérenél.
Nyesés nélkül a fa sem nő nagyot.
Nyílt vitéznek bokor a vára.
- 1340** Nyugtával dicsérd a napot.
Okos ember hallgatni szokott.
Olcsó az ember, ahol sok van.
Olcsó húsnak híg a leve.
Olyan az asztal abrosz nélkül, mint az asszony kötény nélkül.
- 1345** Olyan, mint a jégre épített ház.
Olyan, mintha skatulyából húzták volna ki.
Ott maradt, mint Vargyasi az üres hordón.
Ott oltod, ahol ég.
Ott szakad a kötél, ahol a leggyengébb.
- 1350** Öndicséret: gyalázat.
Öreg fa árnyékában jó megpihenni.
Öregség: tisztesség.
Öröm nyomán jár a szomorúság.
Öt sem a gólya költötte.
- 1355** Pál mondja Péternek, hogy más vegye észre magát.
Pénz beszél, kutya ugat.
Pénzzel fizetik az adósságot, nem búsulással.
Pénzzel járják a vásárt.
Rend a lelke mindennek.

- 1360** Ritka, mint a fehér holló.
Ritka, mint a fekete hattyú.
Ritka, mint a kakukk a mezőn.
Rostával hordják a vizet.
Rosszban jobb hátra menni, mint előre.
- 1365** Rossz bíró az, aki ajándékra néz.
Rossz ember, aki mással szembe nem mer nézni.
Rossz fejsze nem vész el.
Rossz fiú apja koporsójának utolsó szege.
Rossz fű nagyra nő, a jó alig terjed.
- 1370** Rossz gyermeknek mérték nélkül is kiszabják a nadrágot.
Rossz kút, amelybe vizet kell hordani.
Rossz kutya, aki a házát ugatja.
Rossz kutya, amelyik elhagyja a gazdáját.
Rossz kutya mellett a jó is eltanul.
- 1375** Rossz kezdetnek rossz a vége.
Rossz ló, amelyik a maga nyergét nem bírja.
Rossz madár, aki a tollát nem bírja.
Rossznak szava is rossz.
Rossz pénz el nem vész.
- 1380** Rosszra nem kell mester.
Rossz társaság rosszra vezet.
Rossz tükör a hízelgés.
Rossz úton nyert jószág elvesz nemsokára.
Rövid a torkosság, hosszú a betegség.
- 1385** Se ingem, se gagyám.
Senkinek se repül szájába a sült galamb.
Senki se próféta a saját hazájában.
Sétál, mint Bogdán az üres boltban.
Sok agár a nyúl halála.
- 1390** Sokat akar a szarka, de nem bírja a farka.
Sokat élt, ki meghalt a hazáért.
Sokat hallj, láss keveset, beszélj semmit.
Sok bába közt elvész a gyermek.
Sok beszédből hámlik ki az igazság.
- 1395** Sok beszédnek sok az alja.
Sok beszéd: szegénység.
Sok fő sokban fő.
Sok jó ember kis szobában elfér.
Sok kéz hamar kész.

- 1400** Sok kicsi összegyűl.
Sok kis embert hívnak Nagy-nak.
Sok lúd disznót győz.
Sok sas: sok dög.
Sok sem tart örökké.
- 1405** Sok szakács elsózza a levest.
Szalmatűz fellobban, hamar is odavan.
Szamárböngés nem hallszik a mennyországba.
Szapora malom sokat őröl.
Szár az fa mellett a nyers is elég.
- 1410** Száz szónak is egy a vége.
Szebb a foltos, mint a rongyos.
Szegény az ördög, mert nincs lelke.
Szegény embert a légy is jobban csípi.
Szegény fog madarat, de a gazdag eszi meg.
- 1415** Szegény, mint a templom egere.
Szegénynek szerencséje is szegény.
Szegénységet, köhögést nem lehet titkolni.
Szemesé a világ.
Szemesé a világ, vaké az alamizsna.
- 1420** Szemet szemért, fogat fogért.
Szemérmes koldusnak üres a tarisznyája.
Szereti, mint a galamb a búzát, a tyúk a
Szégyen a futás, de hasznos.
Szél fuvatlan nem indul.
- 1425** Szóból szó lesz.
Szólj igazat, betörök a fejed.
Szomorú, mint aki adósságba jár kapálni.
Szorgalom: gazdagság, henyélés: szegénység
Szőr a selyemmel nem talál.
- 1430** Szükségedben látod, ki igaz barátod.
Szükség törvényt bont.
Talál, aki keres.
Teérted is leesett a bagoly a fáról.
Tegyetek gyeplőt a szájra, lakatot a szívre.
- 1435** Terem a gazember, ahol nem is vetik.
Természetté válik a szokás.
Tetszik a tanács, de izzaszt a munka.
Tipeg-topog, mint a tojó galamb.
Tisztaság fél egészség.

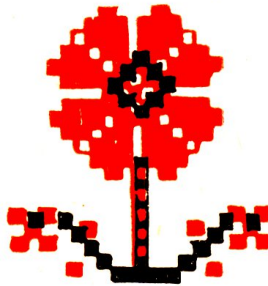
- 1440** Tíz varjúnak elég egy kő.
Tojás akar okosabb lenni a tyúknál.
Tolvaj előtt nincsen zár.
Tó nincs, béka sincs.
Több a baj, mint a vaj.
- 1445** Több szem többet lát.
Törd meg a diót, ha a belét meg akarod enni.
Úgy áll rajta a ruha, mintha vasvillával hányták volna rá.
Úgy el, mint a hal a vízben.
Úgy fogy, mint a gyertya.
- 1450** Úgy hiányzik, mint a templomból a harang.
Úgy igyekszik, majd lefekszik.
Úgy jár a szeme, mint a ráró-madáré.¹
Úgy jár, mint a páva.
Úgy pereg a nyelve, mint az orsó.
- 1455** Úgy repül a pletyka, mint a kilőtt golyó.
Úgy üt, mint egy bolond óra.
Új seprű jól seper.
Utcán fodros, otthon rongyos.
Úti cifra: házi ronda.
- 1460** Úti cifra: házi rongy.
Üres hordó jobban kong.
Ütött, mint az istennyila.
Vak mondja a világtalannak: sötét van.
Vak tyúk is talál szemet.
- 1465** Vak vezet világtalant.
Válogatósnak vadalma, annak is a rosszabbja.
Várhatsz, mert Temesvár is vár.
Veres kutya, veres ló, veres ember egy se jó.
Veréb-módra épített házzal nem jó dicsekedni.

¹ Ráró-madár: sólyom.

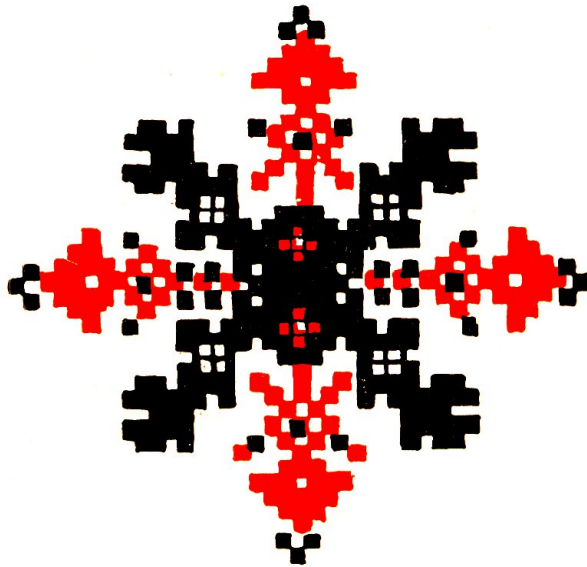
1470 Vessetek minél korábban, hogy minél többet arassatok.
Vesztett fejszének a nyele.
Vesztett kutya harapását szőrivel gyógyítják.
Végén csattan az ostor.
Vízbe haló habhoz kap.

1475 Vörhenyes, mint a tyúkmony.¹

(871–1475. *Angyalos*, 1933. Bakcsi Jenő. – *Árkos*, 1933. Horváth Sándor. – *Étfalva-zoltán*, 1933. Péter Gerő. – *Illyefalva*, 1933. Bikfalvy Pál. – *Kilyén*, 1933. Kristó Dénes, és 1955. Koncz Csaba. – *Nagyborosnyó*, 1933. Nika Ferenc. – *Nyujtód*, 1945. Antal Árpád. – *Sepsibesenyő*, 1933. Páll Dezső. – *Sepsiszentgyörgy*, 1933. Dobolyi László, Györke Olivér, Sikó Dezső, Varga Sándor, és 1955. Fazakas Endre, Kucza Imre, Márton László, Ráduly László, Zoltáni István. – *Uzon*, 1933. Gyöngyösi Pál, és 1943. Faragó József)

¹ *Tyúkmony*: tyúktojás.

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

1476

A folyók medrének a kanyarulatánál
milyen kő van a legtöbb?

(Vizes kő)

1477

Ajakamot csókolgatják,
Hátam nyolcan lapogatják.
Szellőztetnek sok ablakon,
Ezt szó nélkül nem hagyhatom.
Vagy sírok, vagy nevetek.
Ugyan bizony mi lehetek?

(Furulya)

1478

A két szőröst összecsapják,
S a golyócska benn marad. Mi az?

(Szem)

1479

Akkora, mint egy tehén,
Mégis almányi helyen fordul meg. Mi az?
(Ajtó)

1480

A legbűnösebb rablót is
tehetetlenné teszi. Mi az?
(Békó)

1481

Amíg él, mindig áll,
Holta után szaladgál. Mi az?
(Falevél)

1482

A nyúl meddig fut az erdőben befelé?
(Amíg a közepét el nem éri,
mert azután már kifelé fut)

1483

A világot átéri,
Mégis egy tyúk átlépi. Mi az?
(Kerékvágás)

1484

Az égtől a földig hány stáció?
(Egy, mert sehol sincs állomás)

1485

Ágazik, bogazik,
Mégsem levelezik. Mi az?
(Őz-szarv)

1486

Csontréten acélcitkó nyerítez. Mi az?
(Borotva)

1487

Egyen bé, ötön ki. Mi az?
(Kesztyű)

1488

Egy évben sokat nyílik,
S mégsem virágzik. Mi az?
(Ajtó)

1489

Egy fának van tizenkét ága,
ötvenkét gyümölcse
és háromszázhatvanöt levele. Mi az?
(Az esztendő tizenkét hónapja,
ötvenkét hete
és háromszázhatvanöt napja)

1490

Egy istállóban harminckét fehér ló,
Középen veres torony. Mi az?
(Fogak és nyelv)

1491

Egy kalap alatt ezeren is laknak. Mi az?
(Mák)

1492

Egyszer megfőzik,
Egyszer megsüti,
És mégsem eszik meg. Mi az?
(A kolbász kötője)

1493

Elöl villa,
Hátul seprű,
Közepében szénatartó. Mi az?
(A tehén szarvai,
farka és hasa)

1494

Erdőn születik,
Vízben él,
Tűzben hal meg. Mi az?
(Malomkerék)

1495

Erdőn vágják,
Falun szól,
Ember-megbolondító. Mi az?
(Muzsika)¹

1496

Erdőn vágják,
S az anyák kincset tartanak benne.
Mi az?
(Bölcső)

1497

Erdőn terem,
Vízen szól. Mi az?
(Sulyok)

1498

Éjjel-nappal mindig jár,
Mégis csak egy helyben áll. Mi az?
(Malomkerék vagy óra)

¹ *Muzsika*: hegedű.

1499

Fán víz,
Vízen kő,
Kövön vas,
Vason hús. Mi az?
(Köszörű, kés
és a köszörűs keze)

1500

Finom legény vagyok,
Tű fokán átbúvok,
De ha aztán megharagszom,
Tenger vizét megszalasztom,
Fát tőből kicsavarok,
Ugyan bizony mi vagyok?
(Szél)

1501

Fót hátán fót,
Soha cérnája a tüben nem volt.
Mi az?
(Ház fedelén a zsup)

1502

Fóton fót,
Cérna benne sosem volt. Mi az?
(Káposzta)

1503

Földön fa,
Fán kender,
Kenderen agyag,
Agyagon isten áldása. Mi az?
(Asztal, abrosz, tál, étel)

1504

Földön fa,
Fán vas,
Vason kő,
Kövön vas,
Vason hús. Mi az?
(Mikor valaki köszörül)

1505

Gőri-horgas,
Tető lyukas. Mi az?
(Kályhacső)

1506

Hanyatt fekszik, fel sem áll,
Ágazik, bogazik,
mégsem levelezik. Mi az?
(Folyó)

1507

Ha rám nézel, visszanézlek,
Ha kinevetsz, kinevetlek. Mi az?
(Tükör)

1508

Három öreg, hat malac,
Kilenc disznó, mennyi az?
(Tizennyolc)

1509

Hegyen hó, völgyben tó,
Harminckettő közül egy sem jó. Mi az?
(A vén ember fehér haja,
könnyes szemei és a rossz fogai)

1510

Hegyen-völgyön táncot jár,
Hazaviszik, s szegen áll. Mi az?
(Kasza)

1511

Hogy lehet a tyúkot úgy megültetni,
hogy a tojásból vagy mind kakas,
vagy mind jérce legyen?
(Úgy, hogy egyetlen
tojásra ültetjük)

1512

Ipádnak,
Napádnak,
Három papnak,
Hat kappannak
Hány körme van?
(Száznegyvennyolc)

1513

Itt is van, ott is van,
A papéknak tíz is van. Mi az?
(Ablak)

1514

Kerek dombon csonteke szánt,
Holt húzza az elevent. Mi az?
(Fésű)

1515

Kettő nézi az eget,
Egy hajtja a legyet,
Négy fizeti az adót. Mi az?
(Tehén;
két szemével nézi az eget,
farkával hajtja a legyet,
tőgyéből adja a tejet)

1516

Két lyuk összenéz. Mi az?
(A cseber két füle)

1517

Kint is van, bent is van,
Közepében kereszt van. Mi az?
(Ablak)

1518

Királynak is hátat fordít,
A sapkáját sem veszi le. Mi az?
(Sofőr)

1519

Ki tud minden nyelven beszélni?
(A visszhang)

1520

Kívül-belül egyforma,
Közepében keresztfa. Mi az?
(Ablak)

1521

Kívül bőr,
Belül hús,
Húson belül csont,
Csonton belül hús. Mi az?
(Szilva)

1522

Lehet-e egy lovon hét patkó?
(Igen, a lovon ül Patkó,
lábán van két patkó,
a lovon négy patkó)

1523

Malomkövet hengergetett,
Holtak hátán ivott, evett. Ki az?
(Kinizsi Pál)

1524

Megyen-megyen, meg sem áll,
Ágazik, bogazik,
Mégsem levelezik. Mi az?
(Folyó)

1525

Melyik dögre nem szereglenek
a varjak és a hollók?
(Az ördögre)

1526

Melyik fa nem ég el soha a tűzön?
(A tréfa)

1527

Melyik ház a legkisebb?
(A csigaház)

1528

Melyik ló bírja a parazsat?
(A vasaló)

1529

Melyik ló csíp?
(A kotló)

1530

Melyik lónak nincsen vére?
(A vasalónak)

1531

Melyik ló repül?
(A holló)

1532

Melyik ló tud írni?
(A tanuló)

1533

Melyik ló vág?
(Az olló)

1534

Melyik tónak nincs vize
és nincs benne hal?
(A hintónak)

1535

Menj ki, virág, a virághoz,
Mondd meg a virágnak,
Várja végét a világnak;
Két vén fának ledölését,
S várjon ott, hol nyers tartja a szárazat.
Mi az?

(Egy leánytól a szülők tiltják a szeretőjét. A leány a testvérét küldi ki a legényhez, hogy várjon, míg a lámpa elalszik, s a két szülő lefekszik. Várja meg ott egy padon, melynek száraz lábai a nedves földbe vannak verve.)

1536

Mi a házon az, amit nem csinálnak?
(Repedés)

1537

Mi a legjobb a sütőkemencében?
(Hogy nem eszi meg, amit süt)

1538

Mi erősebb egy elefántnál?
(Két elefánt)

1539

Mikor jó a kicsi alma?
(Mikor nagy nincs)

1540

Mikor látsz kukoricából kőházat?
(Mikor kukoricában állasz)

1541

Milyen fa nő legtöbb az erdőben?
(Horgas)

1542

Mi megy át úgy a szalmán,¹
hogy nem csorogtat.
(A füst)

¹ T. i. a szalmából készült háztetőn, szalmatetőn.

1543

Mindig fürdik,
Mégis fekete. Mi az?
(Malomkerék)

1544

Mindig süt,
és mégsem eszik süteményt. Mi az?
(A nap)

1545

Minél többet fürdik,
Annál feketébb. Mi az?
(Tollhegy)

1546

Mi születik a fiával együtt?
(Az asztal. „Asztalfia”)

1547

Nappal emberhússal van tele,
Éjjel üres. Mi az?
(Csizma)

1548

Nekem is van, neked is van,
A kertben a fának is van. Mi az?
(Árnyék)

1549

Nem madár a fán,
Fára mégis felmegy,
Fehér s nincsen lába. Mi az?
(Paszuly)

1550

Nem vetik,
Nem kapálják,
Mégis terem. Mi az?
(Gyom)

1551

Négy testvér egymást mindig kergeti,
De soha egymást el nem érheti. Mi az?
(A szekér négy kereke)

1552

Nyáron a kertlyukon kukucskál,
Télen a vízben csbukol. Mi az?
(Káposzta)

1553

Nyírfa nyílik,
Cserfa csattan,
Ezer madár megröppen,
Egynek a lába eltörik. Mi az?
(Osztovátán
ha a fonal elszakad)

1554

Ön-dön deszka,
Négy ló pesztra,
Ha megütik,
Havat hány. Mi az?
(Szita)

1555

Öregapám négy lábon áll,
Télen-nyáron mindig pipál. Mi az?
(Kályha)

1556

Öt fej, tíz kéz, négy lélek,
Osztán azt kitalálni, hogy a mi?
(A halott, mikor négy ember
viszi ki a temetőbe)

1557

Se keze, se lába,
Mégis fölmege a padlásra. Mi az?
(Füst)

1558

Senki és semmi laktak egy házban.
Senki elment sétálni, semmi elment a piacra.
Ki maradt a házban?
(„És”)

1559

Sok lába van az oltárnak,
Mindennap rajta áldoznak. Mi az?
(Asztal)

1560

Szegényt és gazdagot
egyformán melegít. Mi az?
(A nap)

1561

Szeme négy,
Füle négy,
Körme pedig huszonnégy. Mi az?
(Huszár a lován)

1562

Úgy öleli, úgy öleli,
El sem tudja eresztetni. Mi az?
(Gyűrű)

1563

Úton, útfélen úrfiak ugrálnak. Mik azok?
(Békák)

1564

Vadonatúj, mégis lyukas,
Ha beföldják, semmit sem ér. Mi az?
(Rosta)

1565

Vékonyabb a nádszálnál,
Magasabb a toronynál. Mi az?
(Esőcsepp)

1566

Véren megyen, vért viszen,
S magában egy csepp sincsen. Mi az?
(Nyereg)

1567

Vízben forog, vízben jár,
Mégis csak egy helyben áll. Mi az?
(Malomkerék)

1568

Vizen megyen, nem locsog,
Nádon megyen, nem zörög. Mi az?
(Árnyék)

1569

Zöld burokban születtem,
Mikor aztán nagy lettem,
A zöld burok kifeslett,
És az úrfi kiesett. Mi az?
(Dió)

1570

Zöld istállóban
Fekete lovak
Piros szénát esznek. Mi az?
(Görögdinnye)

(1476–1570. *Bitá*, 1930. Bucs József. – *Kézdimárkosfalva*, 1937. Demes József. – *Málnás*, 1938. Tökés István. – *Sepsiszentgyörgy*, 1935. Orosz Antal. – *Uzon*, 1943. Faragó József)

